

František Reismüller: Rané povídkové a novelistické dílo spisovatelky Can Xue

(posudek oponentky diplomové práce)

Zadáním práce bylo představit povídkovou a novelistickou tvorbu představitelky čínské avantgardy Can Xue (nar. 1953), konkrétně povídky z raného období její tvorby (před r. 1989) v širších dobových a literárně historických souvislostech.

Těžiště práce spočívá v promyšleném tematickém a formálním rozboru, s jehož pomocí diplomant dospívá k charakterizaci spisovatelčina díla jako introspektivní experimentální prózy. Diplomant připouští, že originální styl autorky sice působí dojmem jisté jednotvárnosti, jak jí vyčítají zejména kritici starší generace, na druhé straně však upozorňuje na „jednotu a soudržnost“ (s. 51) jejího stylu, který se nemění ani po dramatických událostech r. 1989. Diplomant si dále všímá, že Can Xue volí výrazové prostředky směřující ke „zpochybnění referenční funkce jazyka“ (s. 70) a je tedy ústrojně provázaná s úsilím autorky vymanit se z racionalizace životní zkušenosti a jejím zaměřením do vlastního nitra. V samém závěru pak diplomant vysoko vyzvedá kvality díla Can Xue a cituje v této souvislosti slova Susan Sontag.

Rozbor díla diplomant vsazuje do relevantního historického a biografického kontextu a promýšlí v souvislosti s ním další případně zvolené otázky a relevantní souvislosti. Zcela případně také věnuje poměrně mnoho prostoru ideologickému kontextu, v němž Can Xue začala psát, vymezenému požadavky, které Mao Zedong formuloval ještě v Yan'anu. Přínosné je také pojednání rozdílů a paralel s dalšími ranými autory čínské postkulturně-revoluční avantgardy i vlivů starších děl domácí a světové literatury.

Celou práci prostupuje téma vztahu mezi osobností a tvorbou, životem a imaginací autorky, přičemž je odkazováno jak na osobní životní zážitky Can Xue, tak i na její vyjádření o práci spisovatele. Vlastní analýza a interpretace díla je postavena na dvou hlavních přístupech současné sinologie k dílu Can Xue: přístupu politicko-alegorickém a psychologo-sexuálním, vůči nimž se diplomant vymezuje.

Práce je logicky strukturovaná, precizně formulovaná, přičemž diplomant adekvátně cituje jak bohatou sekundární literaturu, tak i dobře přeložené ukázky z díla Can Xue (jen příležitostně se objevují drobné nepřesnosti). Ze způsobu zpracování je patrné osobní zaujetí, které práci dodává také kvality čtivé literární kritiky. Jedná se o práci ve své kategorii mimořádnou a není pochyb, že si zaslouží hodnocení známkou výborně. Přesto mám několik výtek, poznámek a také otázek k diskuzi.

Jako jistý nedostatek vidím přílišné sklouzávání k psychologismu a hledání významů skrze biografii autorky (přestože autor sám na podobné nebezpečí upozorňuje). S tím souvisí místy balancování na hraně mezi samostatnou interpretací textu a důvěřivostí ve výklad, který čtenářům – mnohdy s odstupem řady let – nabízí sama autorka (autor sice na meze sebeinterpretace sám upozorňuje, s. 68, někdy jí ale podlehne). Tento problém by možná nenastal, kdyby hned na začátku práce byl pevněji metodologicky uchopen (a pak je tu ovšem i tlak sekundární literatury, která je v tomto smyslu v drtivé většině metodologicky nevyhraněná, ne-li přímo zavádějící). Především by bylo na místě promyslet možnou námitku, že autor se dává čtenáři skrze fikci, kterou píše a v níž se sice promítá historická i osobní zkušenost, nicméně konkrétní biografické podrobnosti jsou pro vlastní dílo irelevantní.

V otázce vlivů domácích (Lu Xun) a „dezinterpretací“ cizích autorů (zejména Kafka), jak o nich hovoří diplomant (zejména kap. 2.6.1.), by bylo třeba být přesnější. Postrádám zde porozumění dobové literární scéně a limitům dostupnosti literatury domácí i světové. Lu Xunův vliv byl v 80. letech všudypřítomný a dobové ztvárnění ve výtvarném umění naznačuje, že jistě mohl inspirovat až k surrealistickým vizím ve stylu Can Xue (srv. obrazy od Qiu Sha nebo ilustrace k A Q od Zhao Yanniana:

http://www.artgallery.sbc.edu/exhibits/00_01/chinesewoodblock/zhaoyannian.html).

V souvislosti s Can Xue by stál za zvážení také pro Lu Xuna významný motiv tupého davu atd.

V případě zahraničních autorů by bylo na místě zmínit, jak málo se jich v 1. polovině 80. let v Číně objevilo. Kafka byl pravým zjevením pro mnohé, přičemž poprvé se objevil časopisecky již v r. 1979 (a v rukopise koloval ještě dřív). Pamětníci shodně vidí největší přínos právě v jeho „modernistickém způsobu psaní“. S tendencí označovat vztah Can Xue ke Kafkovi za dezinterpretaci jeho díla (s. 64) se dá polemizovat, neboť v recepci cizího díla zpravidla nakonec vždy hraje určující roli prostředí příjemce a „dezinterpretace“ je pak problematický pojem. Obecně část práce, kde se hovoří o literárních vlivech na Can Xue, působí nejméně přesvědčivě.

Zaujala mě pasáž o vztahu k tradici (s. 66 – 67), kde mám námitku k překladu pojmu 经典, „klasický“ v různých spojeních. Domnívám se, že pravděpodobně zde autorka má na mysli klasická díla západní literatury 19. století, která byla „kanonizována“ (přesný význam slovo jingdian je „kánon“) v oficiální literární historii před kulturní revolucí.

Zpřesnění také vyžaduje pojem 传统 „tradice“; v literárně-ideologických debatách v kruzích modernistů v pol. 80. let se tím mýnil právě styl evropských klasiků 19. století, proti nimž se vymezovali svými experimenty. V obou případech prosím o zpřesnění.

Na závěr otázka k obhajobě: jak vymezujete „modernismus“ a „postmodernismus“ obecně a v čem spatřujete jejich čínskou podobu?

Praha, 6. února 2011

Olga Lomová